

KESKKONNAAMET

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS

Märge tehtud: 27.06.2022

Juurdepääsupiirang kehtib kuni: 26.06.2027

Alus: AvTS § 35 lg 1 p 17

Teabevaldaja: Keskkonnaamet

Liina Roosimägi
ehituse tegevusõiguse talituse juhataja
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet
info@ttja.ee

Teie 24.05.2022 nr 16-7/21-02502-041

Meie 27.06.2022 nr 6-3/22/10515-2

Seisukoht Saare-Liivi meretuulepargi keskkonnamõju hindamise programmi kohta

Austatud Liina Roosimägi

Esitasite keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 15¹ lõigete 1 ja 2 alusel Keskkonnaametile seisukoha andmiseks Saare-Liivi meretuulepargi keskkonnamõju hindamise (KMH) programmi.

KeHJS § 15¹ lg 4 kohaselt asjaomane asutus esitab otsustajale 30 päeva jooksul KMH programmi saamisest arvates programmi kohta oma pädevusvaldkonnast lähtudes seisukoha, sealhulgas hinnangu programmi asjakohasuse ja piisavuse kohta. Dokumentatsiooni läbivaatamisel peab asutus kontrollima ka eksperidirühma koosseisulist piisavust.

Keskkonnaamet esitab järgmised ettepanekud KMH programmi kohta:

1. Kaaskirja kohaselt: „*Utilitas Wind OÜ esitas TTJA-le 11.04.2022 veeseaduse § 218 lg 1 alusel hoonestusloa taotluse Saare-Liivi meretuulepargi põhivõrguga ühendamiseks vajaliku veekaabelliini rajamiseks. Samuti soovitakse Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 11 lõike 7 alusel liita KMH menetlus TTJA poolt 23.12.2021 otsusega algatatud KMH menetlusega. Selgitame, et kuigi esitatud KMH programmi materjalides on käsitletud juba 11.04.2022 esitatud hoonestusloa mõjude hindamist ühe KMH menetlusena, ei ole TTJA käesolevaks hetkeks veekaabelliini rajamiseks vajalikku hoonestusloa menetlust veel algatanud.*“ Keskkonnaamet nõustub, et Saare-Liivi meretuulepargi ja meretuulepargi põhivõrguga ühendamiseks vajaliku veekaabelliini rajamise olulised keskkonnamõjud hinnatakse ühe KMH raames, mitte eraldi. Ühises menetluses on võimalik terviklikumalt hinnata meretuulepargi ja põhivõrguga ühendatava veekaabelliini kavandamisega seonduvad olulised keskkonnamõjud. KMHde üks olulisi osi on nagunii koosmõju hindamine, ühises menetluses on seda lihtsam teha.
 2. Palume KMH programmis üle vaadata merepõhja kaabelliinide KMH ruumiline piir. KMH programmi lk 44 on märgitud. „*Näiteks hinnatakse võimalusel merekaabli asukoha ja rajamisega kaasnevaid mõjusid meri-maismaa üleminekukohtades ja selle vahetus läheduses, et selgitada välja võrguühenduse toimimise perspektiiv ja maismaal toimivate tegevuste põhimõttelised asukohad.*“ Natura eelhindamine (KMH programmi lk 65) käsitleb muu hulgas Lao loodusala, mida võivad mõjutada eelkõige kaablipaigaldustööd maismaal. Palume KMH programmis sõnastus selles võtmes üle vaadata (kas käesolev
- Roheline 64 / 80010 Pärnu / Tel 662 5999 / Faks 680 7427 / e-post: info@keskkonnaamet.ee / www.keskkonnaamet.ee / Registrikood 70008658

KMH käsitleb kaabelliinide rajamise ja toimimise mõju täpselt rannajooneni (st merealal) või ka ranna vahetus läheduses maismaal).

3. KMH programmi lk 7 on toodud, et vajadusel kasutatakse erinevaid vundamentitüüpe, sh rammitav vundament. Vaivundamentidele on viidatud ka KMH programmi tabelis 5-1. Samas KMH programmi lk 19: „*Tuulikute rajamisel ei tohi kasutada rammivaid vundamente, mis tekitavad ehitusaegset müra./.../ Kavandatav tegevus on Pärnu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneeringuga kooskõlas ning KMH kavandamisel on arvestatud planeeringus sätestatud põhimõtteid.*“ Pärnu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneeringu seletuskirja lk 34 on samuti kirjas, et tuulikute rajamisel ei tohi kasutada rammitavaid (suurt ehitusaegset müra tekitavaid) vundamente. Seetõttu KMH käigus tuleb selgitada välja, kas eelnimetatud tingimus on täidetud, sh KMH käigus hinnata ka vundamenti paigaldamisaegse müra ja vibratsiooni mõju ning töötada välja keskkonnameetmed (sh seire).
4. KMH programmi lk 17 on öeldud: „*Meretuulepargi ehitustegevus võib põhjustada füüsilisi häiringuid merepõhjas ning tekitada heljumi levikut.*“ Mitte unustada, et mõju on ka kasutusaegne (müra, vibratsioon, võimalik kaablite elektromagnetiline mõju).
5. KMH programmi ptk 3.14 ajakohastada, kuna Vabariigi Valitsus kehtestas 12.05.2022 korraldusega nr 146 Eesti mereala planeeringu, mistõttu KMH programmis viidata nüüd planeeringu kehtestatud versioonile ja sellega seatud kohustustele. Seejuures: KMH programmi lk 19 on märgitud, et „*Käesoleva KMH programmi koostamisel ning KMH sisu kui protsessi kavandamisel on arvesse võetud Eesti mereala planeeringus sätestatud parimat praktikat ja uuemaid põhimõtteid.*“ Vastavalt Eesti mereala planeeringu seletuskirja lk 53 tuleb mereala planeeringus määratletud Liivi lahe tuuleenergeetika arendamiseks sobiva ala nr 1 edasistel linnustiku uuringutel üldjoontes jälgida Saksamaal standardina kehtestatud uuringuprotokolli (BSH, 2013). Kuna Saare-Liivi meretuulepargiala paikneb eelnimetatuga lähestikku, on uuringutega saadavate andmete võrreldavuse huvides oluline, et ka käesoleva KMH käigus läbiviidavate linnustiku uuringutel arvestataks mereala planeeringus seatud suunisega.
6. KMH programmi ptk-s 5.1 on nimetatud mõjutatavad keskkonnameetmed ja teostatavad uuringud. Teeme ettepaneku KMH käigus lisaks meretuulepargi ja merekaabli ehitamise ning kasutamisega kaasnevale mõjule käsitleda ka tuulikute eemaldamise mõju (põhimõttelise hinnanguna, nii palju kui praegune info seda võimaldab).
7. KMH programmi tabeli 5-1 p 1.2. on toodud: „*Meretuulepark ei avalda mõju merevee keemilisele koostisele (sh toitainete koormusele), soolsusele ega muudele füüsilikele ja keemilistele parameetritele.*“ Tuulikute ja kaablite paigaldamine võib mõjutada vee kvaliteeti (heljum, setetest vabanevad toitained, võimalik saasteainete vabanemine), mistõttu see väide ei ole õige. Palume korrigeerida.
8. KMH programmi tabel 5-1, p 1.3: KMH programmi kohaselt kavandataval tuulepargi alal viiakse läbi merepõhja elustiku ja elupaikade uuring. Märgime, et uuringud on olulised ka kaablitrassi alal selleks, et KMH käigus anda kaablitrassi rajamise mõju hinnang.
9. KMH programmi tabeli 5-1 p-st 1.4 jääb selgusetuks, miks detailsem setete uuring jääb KMH järgsesse faasi. Tabeli 5-1 p-s 1.4 on toodud: „*KMH käigus võetakse mõningad merepõhja pinnaseproovid /.../ Kui KMH käigus ilmneb vajadus merepõhja ehitusgeoloogilise uuringu teostamiseks (nt ranniku lähedases tsoonis merekaablite randumiskohtades), teostatakse vajalikud tööd aladel, kuhu muu keskkonnateabe alusel on realistlik ja võimalik tuulikute või merekaabli paigaldamine. Vastava töö meetodika ja uuringu järeldused tuuakse koondina KMH aruandes.*“ Oleme seisukohal, et KMH

läbiviimiseks on vajalik kogu projektialal ehitusgeoloogiline teave täpsusastmes, mis võimaldab hinnata tuulikute rajamise tehniliste lahenduste (sh vundamendi valik ja spetsiifilised ehitustehnoloogiad) mõju vee kvaliteedile ning teha selles osas järeldusi. Ehk siis KMH programmis nimetatud proovid andma ülevaate nii tuulepargi alast kui ka kaablitrassi alast.

10. KMH programmi tabel 5-1, p 1.5: Täpsustuse huvides märgime, et kindlasti on vajalik kaardistada piirkonna kalavarud, kalade koelmualad ja kalade rändeteed, et oleks võimalik hinnata kavandatava tegevuse mõjukalastikule.
11. KMH programmi tabel 5-1, p 1.6: KMH programmis on öeldud, et hüljestega seotud väliuuringud katavad ühe täisaasta, kuna aasta-ajati on hüljeste paiknemises ja aktiivsustmustrites olulisi erinevusi, uuring viiakse läbi 2023. Märgime, et hüljeste levikut võivad oluliselt mõjutada talvised jääolud, mis võivad muutuva kliima tingimustes olla aastati vägagi erinevad. Seetõttu peaks uuring katma vähemalt kahte talveperioodi. Nt Tuuletraal OÜ Liivi lahe meretuulepargi ja roheline vesinikuga võimsuse juhtimise KMH programmi eelnõu lk 104 kohaselt on Tuuletraal OÜ projekti korral kavandatud läbi viia kahe järjestikuse täieliku hooajalise tsükli pikkune alusuuring; üks hooajaline tsükkel koosneb kaheteistkümnest kalendrikuust, sealhulgas uuringu alguskuu. Erinevate tuuleenergeetika projektide KMH-de käigus läbiviidavad uuringud peaksid tuginema samadele meetodilistele alustele, mis tagab andmete võrreldatavuse ja annab tervikpildi, mis võimaldab hinnata ka kumulatiivseid mõjusid.
12. KMH programmi tabel 5-1, p 1.9: KMH programmis on märgitud, et kavandatava tuulepargi ja merekaabli eeldatavale alale kaitstavaid loodusobjekte ei jää. See ei ole korrektne, kuna KMH programmi joonise 2-3 kohaselt läbib kavandatav merekaabel Pärnu lahe hoiuala (KLO2000286), mis kuulub ka Pärnu lahe linnualana Natura 2000 alade võrgustikku. Merekaabli rajamist linnualale ei ole käsitletud ka Natura eelhindamise käigus (KMH programmi lk 66). Sealjuures hõlmab hoiuala kui linnuala ka Pärnu lahe rannikut, läbi mille on kavas luua merekaabli ühendus maismaa kaabelliinidega. Seega on vajadus lisaks mereala puudutavatele linnustikuga seotud uuringutele ja hinnangutele anda hinnang rannikutsoonis kaablipaigaldustöödega kaasnevatele mõjudele, mis võivad mõjutada linnustikku ja kahjustada hoiuala ning Pärnu lahe linnuala kaitse-eesmärke.
13. KMH programmi tabel 5-1, p 4.1: KMH programmis on öeldud: „*Käesolev KMH ei saa hinnata kumulatiivseid mõjusid planeeringute ja projektide osas, mis on veel hoonestusloa või KMH programmi etapis ehk välja pole selgitatud realistlik ja elluviidav alternatiivne lahendus ja maht. Koondina valmib KMH aruandesse eksperthinnang varasemate uuringute, teaduskirjanduse ning käesoleva KMH käigus teostatavate uuringute põhjal.*“ Oleme seisukohal, et KMH üks oluline osa on kumulatiivsete mõjude hindamine. Asjaolu, et mõni arendus on algstaadiumis, ei saa olla põhjuseks võimalike kumulatiivsete mõjude hindamata jätmiseks. Hindamise aluseks saab võtta info, mis on käesoleva KMH ajal kättesaadav, sh loataotlused ja nendes toodud tegevuse maht, ning KMH käigus antava hinnangu täpsusaste saab olla vastavalt sellele. Vastasel juhul võivadki jääda kumulatiivsed mõjud hindamata. Kumulatiivsete mõjude hindamisel võtta arvesse kõik mõjualale jäävad tegevused, sh planeeritavad (sh erinevad tuulepargid, nt ka Tuuletraal OÜ kavandatav arendus).
14. KMH programmi joonise 4-7 kohaselt läbib projektiala Munalaid-Kihnu-Ruhnu-Kolka suunaline maismaalindude rändekoridor ning olulise osa projekti alast hõlmab linnustikule sensitiivne ala. Kui nimetatud rändekoridor on KMH programmis nimetatud, siis sensitiivse ala olemus on avamata, pigem on KMH programmi lk 32-34 toodud, et ala ei ole linnustiku seisukohalt kuigi märkimist väärim. Palume vaadata need kohad üle, et need oleksid omavahel kooskõlas.

15. Keskkonnaamet andis 07.05.2021 kirjaga nr 6-2/21/7427-2 TTJA-le seisukoha hoonestusloa taotluse kohta. Keskkonnaamet märkis kirja p-des 5 ja 6, et KMH käigus tuleb välja selgitada mõjud lähedal asuvatele siseriiklikult kaitstavatele aladele: Pärnu lahe hoiuala, Sorgu looduskaitseala, Kihnu hoiuala, Manija maastikukaitseala, Kihnu laidude looduskaitseala; Natura 2000 võrgustiku aladele: Pärnu lahe linnuala, Sorgu loodusala, Kihnu loodusala, Manilau-Hanilaiu loodusala. KMH programmi ptk 4.1.5 ja 6 lisada Sorgu looduskaitseala ja loodusala, Manija maastikukaitseala, Manilau-Hanilaiu loodusala, mida KMH programm ei nimeta. KMH käigus hinnatakse kaablitrasside asukohti ja sellega kaasnevaid mõjusid koosmõjus kavandatava meretuulepargi, sh sellega seotud tuulepargi sisese taristu (alajaam ja tuulepargi sisene kaabeldus) kaasnevate mõjudega. Keskkonnaameti hinnangul jäävad merekaablite paigaldamise ala Manija maastikukaitsealale ja Manilau-Hanilaiu loodusalale küllaltki lähedale, mistõttu KMH käigus tuleks hinnata tegevuse mõju ka nendele aladele, et välistada ebasoodsa mõju kaasumine. Samuti hinnata mõju Sorgu looduskaitsealale ja loodusalale. Vabariigi Valitsuse 07.03.2014 määruse nr 35 „Sorgu looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri“ § 1 lg 2 p 3 kohaselt Sorgu kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta ja säilitada liike, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta nimetab I või II lisas, ning I lisas nimetatud rändlinde. Need liigid on väikekoskel (*Mergus albellus*), räusktiir (*Sterna caspia*), tutt-tiir (*Sterna sandvicensis*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), väiketiir (*Sterna albifrons*), vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), hallhani (*Anser anser*), tuttvart (*Aythya fuligula*), hahk (*Somateria mollissima*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), rohukoskel (*Mergus serrator*), jääkoskel (*Mergus merganser*), merisk (*Haematopus ostralegus*), kivirullija (*Arenaria interpres*), alk (*Alca torda*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kalakajakas (*Larus canus*). KMH programmi kohaselt KMH käigus hinnatakse mõju Kahtla-Kübassaare linnualale, mis on Sorgu looduskaitsealaga ja loodusalaga võrreldes tuulepargi arendusalast samal kaugusel. KMH programmi joonis 4-7 viitab olulisele veelindude kevadrände koridorile.
16. KMH programmi lk 62: Natura eelhindamisel on muu hulgas tuginetud dokumendile „Wind energy developments and Natura 2000“ (European Union, 2011). Seda juhust on 2021. aastal uuendatud¹, mistõttu palume kasutada nüüd juhendi uut versiooni.
17. KMH programmi tabel 6-1 käsitleb ka Lao loodusala, mis asub võimalikus kaabli maismaale jõudmise asukohas, tegemist on Lao emaputke püsielupaigaga. Kui KMH käigus hinnatakse mõju Lao loodusalale, siis Lao emaputke püsielupaik lisada ka KMH programmi ptk 4.1.5.
18. Palume lisada KMH programmi tabeli 6-1 veergu „Mõju prognoosimine“ Pärnu lahe linnuala lahtrisse, et otsest ehitusaegset mõju linnualale võib avaldada ka merekaabli paigaldamine. Elustiku osas on uuringud planeeritud, samuti viiakse läbi Natura hindamine, kus tuleks ka sellega arvestada.
19. KMH programmi tabelis 8-2 esitatud eksperdirühma koosseis on piisav. Siiski märgime, et KMH programmis ei ole nt nimetatud isikut, kelle pädevusvaldkond oleks seotud merefüüsikaga, sh ehitusaegse merepõhja setete veesambasse paiskamise modelleerimise ja uurimisega. KMH programmi lk 47-48 kohaselt on kavas tellida uuring (heljumi leviku modelleerimine). Seetõttu KMH käigus tuleb tagada, et kui KMH raames esitatakse ettepanekuid KMH tulemuste (sh uuringute) kohta, siis eksperdirühmas on olemas liige, kes vajadusel vastavad esitatud küsimustele ja vaatavad üle KMH tulemused.

¹ Kättesaadav: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2b08de80-5ad4-11eb-b59f-01aa75ed71a1>

20. TTJA kaaskirjal on märges „ametkondlikuks kasutamiseks“ avaliku teabe seaduse § 35 lg 1 p 17 alusel. Kuna KMH programm läbib avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu, siis arendajal tuleks KMH programmist (mis läheb hiljem avalikustamisele) eemaldada info, mis on tinginud „ametkondlikuks kasutamiseks“ märke. KMH programm on mõistlik koostada ühes versioonis (mitte kahes versioonis, millest üks avalik ja teine ametkondlikuks kasutamiseks), vajadusel saab ametkondlikuks kasutamiseks mõeldud teabe esitada nt programmi lisades, mis on kättesaadav ainult ametkonnale.
21. Palume KeHJS § 13 p 10 alusel KMH programmile lisada hoonestusloa taotlus, vajadusel ametkondlikuks kasutamiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Helen Manguse
juhataja
keskkonnakorralduse büroo

Irma Pakkonen 5683 1311 (keskkonnakorraldus)
irma.pakkonen@keskkonnaamet.ee

Märt Öövel 5306 8315 (looduskasutus)
mart.oovel@keskkonnaamet.ee

Liis Sinijärv 5306 4783 (looduskasutus)
liis.sinijarv@keskkonnaamet.ee

Kai Ginter 5699 4373 (meri)
kai.ginter@keskkonnaamet.ee

Märt Kesküla 523 4410 (vee-elustik)
mart.keskula@keskkonnaamet.ee